

Radó György

József Attila életrajzi krónika* (1905-1922)

Bevezetés

A József Attilával foglalkozó irodalom beláthatatlan. Olyan filológusoktól kezdve, akik hosszú éveket szenteltek beható kutatásoknak és elemzéseknek – egészen olyan személyekig, akik egy-egy kurta adattal járultak hozzá az összképhez: se szeri, se száma a róla megjelent írásoknak.

Jómagam életünk közös huszonöt éve alatt egyszer sem találkoztam vele, és azóta is csak háromszor kerültem kapcsolatba költészetével: először 1949-ben, amikor a Kulturális Kapcsolatok Intézetének előadójaként azt a megbízást kaptam, hogy „egy baráti országban” készülő antológia részére készítek válogatást a verseiből, s amikor ezt elvégeztem, nagyot készültek ütni a fejemre, amiért a „Döntsd a töké” kimaradt a válogatásból; én az ütést így védtem ki: „Majd ha olyan nyelvre készülnek fordítani, amelyben a 'töke' szó éppúgy ketős értelmű, mint a magyarban, ami e vers lényege, akkor majd beválogatom”; másodszor az én Egyetlenem csodálatos hangján hallottam mondani a „Kései sirató”-t; harmadszor pedig az általam szerkesztett Babel című nemzetközi folyóiratban közöltem az azóta elhunyt Fritz Paepcke német filológus elemzését „A Dunánál” című versről, amelyet én világirodalmi értékű alkotásnak tartok, s hogy miért, azt Paepcke cikkéhez fűzött kommentáromban adatszzerűen bizonyítottam.

Mindez azonban kevés alap ahhoz, hogy joggal beállhassak a József Attilát kutatók népes seregébe.

* Első közlés. József Attila életrajzi kronológiájának, a magyar irodalomtörténet számára alapvető fontosságú – ám torzóban maradt – filológiai szakmunka megjelentetéséért köszönettel adózunk mindazoknak, akik ezt lehetővé tették. (A szerk.)

Hát miért szánom rá magam mégis?

Ezideig a Madách-kutatásban „tettem le a garast”. A Tragédia összes fordításairól szóló tanulmányommal, amelyet hat folytatásban közölt a Filológiai Közlöny, több fordítás kezdeményezésével, színésznő feleségem társaságában bel- és külföldön tartott felolvasásokkal, külföldi előadások megtekintésével, több tucatnyi hírlapi cikkel és két könyvvel: az életrajzi krónikával (1987) és az ifjúságnak szánt regényes életrajzzal (1990). Az előbbivel – így ítélte meg a szakmai kritika, idehaza műfajt alapítottam. A műfajt a Szovjetunióban ismertem meg; a becsületes filológusok védekezése ez a mindent elárasztó „ideológia” ellenében. Hiszen nálunk Arany Jánossal is előfordult, hogy egy megjelent írására egy főokos azt írta: „Arany ezt úgy gondolta..”, miszerint ő, az anekdóta szerint odaírta „Gondolta a fene”. Hát ez ellen a fene ellen alapították meg az életrajzi krónikának – a steril adatok kronológiájának – műfaját, és ezt az elvet követtem, amikor Madáchról írtam.

Sokat foglalkoztam Petőfivel is: a „Szabadság, szerelem!” versnek 48 nyelven 100-nál jóval több fordítását adtam ki, jubileumi években tucatjával jelentek meg cikkeim arról, hogyan ismerte meg őt a külföld, és tárgyismereteimmel egészítettem ki az állítólag Szibériában előkerült csontok botrányszagú történetét. Az azonban, aki Petőfivel foglalkozik, minduntalan belebotlik egy sok vihart kavaró címbe: 1949-ben cikk, majd kötet jelent meg „Lobogóknak Petőfi” címmel, s minthogy az egyik kommunista főideológus, a pártlap szerkesztője, Horváth Márton írta, kétségtelen volt, hogy a kommunisták mintegy maguknak akarják Petőfit kisajátítani. Ez nem volt egyedülálló jelenség: Petőfire hivatkoztak addig is és hivatkoznak azóta is a legkülönbélebb politikai irányzatok, kiragadva egy-egy sorát, versét. És nemcsak belföldön: szerte a világban az eszméjéért hősi halált halt szabadságköltőért rajongtak a szabadság különféle értelmezéseit magukénak valló irányzatok, különösen Oroszországban volt feltűnő, hogy a forradalmi demokratáknak éppúgy a „lobogója” volt Petőfi, mint az osztrákellenessé váló cári kormánynak.

És „lobogó” József Attila is. A legelvakultabb kommunisták és a szovjet tankok beavatkozásának hívei éppúgy, mint a Moszkva gyámkodása ellen tiltakozók vagy a soknemzetiségű Kárpát-medence népeinek összebékülésére áhítóok mind megtalálják műveiben a mellettük szóló sorokat, sorsában az őket igazoló fordulatokat.

Ezért szántam rá magamat József Attila életrajzi krónikájának megírására: hogy a lehetőleg hiánytalan steril adatok sorrovételével sorompót állítsak minden önkényes ki felejtés vagy belemagyarázás elé.

Formájában ez a könyv követi Madách életrajzi krónikáját, tartalmában azonban kénytelen-kelletlen különbözik amattól. Madáchnál ugyanis a kevés életrajzi műből, a régen és újabban feltárt levelekből és néhány legújabbban csak „az I sten háta mögött” publikált dokumentumból tömören kirajzolódott a költő igazi arcúata, az adatokat értékelő, az ellentmondásokat feloldó kommentárra alig volt szükség. A József Attiláról megjelent tengernyi írásban viszont olyan nagy tömegű és annyira összekeveredik a való tény, a fantázia szüleménye és a tendenciózus magyarázás, hogy mindennek a beiktatása nemcsak terjedelmében, hanem áttekinthetőségében is csak ártana az életrajzi krónikának, szinte használhatatlanná tenné. Ezért ezúttal csak a kronológiaiag többé-kevésbé meghatározható, megjelent adatok közlésére szorítkozom.

1905. IV. 11. – kedd, Budapest

JÓZSEF ATTILA születése. Apja: JÓZSEF ÁRON szappanfőző. Anyja PÖCZE BOR-BÁLA háztartásbeli. A születés helye: Budapest, IX.ker. Gát utca 3.- Születési anyakönyvi kivonat: 1905-1937. 46. Az apa leszármazása, jellemzése, élettörténete: FÉI 10.; családfája: uo. 11.; fényképei: 1905-1937. 51., FÉI (3). Az anya leszármazása, élettörténete: FÉI 25-33. családfája: uo. 24/25. fényképe: 1905-1937. 49.; jellemzése, betegsége: JAÉ 12-13., 33-35., 48. 50-53. 71-73., 100., 115-116., 128-130. A szülők házasságának története: FÉI 33-34. Leszármazottaik családfája: uo. 35. JÓZSEF ATTILA szülőháza: (FÉI 4).

1905. IV. 16. – vasárnap, Budapest

JÓZSEF ATTILA születésének anyakönyvezése. Bejelentő: JÓZSEF ÁRON. Anyakönyvvezető-helyettes: KOSZTOLÁNYI ALAJOS. – Születési anyakönyvi kivonatának másolata fényképen: 1905-1907. 46.

1905. VI. 18. - vasárnap, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Szvetenay utca 18. alatt lakik, valószínűleg GERSTL SÁNDOR szappanosüzemének telepén. FÉI 46.

1905. VI. 18 után, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Gát utca 8. alatt lakik. - uo.

1907, Budapest

JÓZSEF ATTILA családja lakósztrájkban vesz részt. - uo.

1908. VII. 1. - szerda, Budapest

JÓZSEF ATTILA apja, JÓZSEF ÁRON a IX. kerület Gát utca 21. I. emelet 19. alatti lakásukról távozva, elhagyja családját - uo.

1908 nyár, Szabadszállás

JÓZSEF ATTILA családjával a nyarat anyja rokonainál tölti - uo. 120. A PÖCZE-családról hogyan hat a szabadszállási táj JÓZSEF ATTILÁRA - uo. 27-33., 120-122.

1908. X-XII., Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Márton utca 1. alatt, BOCHNICSEK néninél lakik. - uo. 47. Uo. 49. szerint 1907. X-XII. hónapokban, de ez az évszám nyilván téves, mert ide és innen tovább csak az apa távozása után költöztek.

1908. XI., Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Haller utca 15. alatt GÁSPÁR JÁNOS kőművesnél lakik - uo. 48., 49. Uo. 49. szerint 1907 decemberében, de ez az évszám nyilván téves (lásd az előző adatot); az utcanevék közti különbség is látszólagos, mert a Haller utcát később nevezték át Hámán Kató utcának.

1909. I-II., Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Szvetenay utcában tömegszálláson lakik. - Uo. 48., 49. Uo. 49. szerint 1908. februárban, de ez az évszám nyilván téves (lásd az előző két adatot); az utcanevek közti különbség is látszólagos, mert a Szvetenay utcát később nevezték át Lenhossék utcának

1909. II.-VI., Budapest

JÓZSEF ATTILA a családjával a IX. kerület Ferenc tér 5. alatt MÉSZÁROSNÉ javasaszszonynál lakik. - uo. 48., 49. Uo. 49. szerint 1908. II.-IX.-ben, de ez az évszám nyilván téves (lásd az előző három adatot).

1909. VII. 11. után, Budapest

JÓZSEF ATTILA és nővérei levelet kapnak apjuktól, JÓZSEF ÁRONTÓL Craiovából (Románia), arról, hogy a felesége elkergette, szeretné, ha a gyermekei nála lennének, gondoskodna róluk. Bejelenti, hogy Amerikába készül - uo. 19-20. Facsimile (részlet): 1905-1937. 54.

1909 nyár, Szabadszállás

JÓZSEF ATTILA családjával a nyarat anyja rokonainál tölti - FÉI 120.

1909 ősz, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával egy tömegszálláson, majd sorozatos kilakoltatások után a IX. kerület különböző házaiban, végül egy Páva utcai kocsmában lakik. - uo. 49., 49-50. Uo. 49-50. szerint 1908.X-XII. a Páva utcai kocsmában, de az évszám nyilván téves (lásd az előző négy adatot)

1905-1909, Budapest

JÓZSEF ATTILA családi viszonyainak és életkörülményeinek tárgyszerű és szépirodalmi jellegű ismertetése - JAÉ 1-53., FÉI 9-61. Egy-egy részletadat forrásának megjelölése a FÉI 9-61. lábjegyzeteiben

1910. II., Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Márton utca 5. alatt lakik - uo. 61.

1910. II. vége - III. eleje, Budapest

JÓZSEF ÁRONNÉ elhatározza, hogy JÓZSEF ATTILÁT és JÓZSEF ETÁT gyermekmenhelybe adja; megmutatja őket a menhely hivatalnokainak - uo.

1910. III. 16. - szerda, Budapest

JÓZSEF ATTILÁT a IX. kerület Gyáli úti gyermekmenhelyre viszik, ott megfürdetik - uo. 62.

1910. III. 18. - péntek, Budapest - Gyula

JÓZSEF ATTILÁT vonaton viszik Gyulára, ott felveszik a gyulai Gyermekvédő Intézetbe. - uo.

1910. III. 21. - hétfő, Gyula - Szarvas - Öcsöd

JÓZSEF ATTILÁT kihelyezik Öcsöd községbe: nővérevel, JÓZSEF ETÁval vonaton Szarvasig, onnan Gombai Ferencné nevelőanyával szekéren Öcsödre, az Arany János utca 5. sz. házukba. - uo. 65., JAEK 39-41. A gyermekmenhelyek, az ott gondozottak és a kihelyezettek körülményeinek ismertetése: FÉI 61-65.

1910. III. 21. után, Öcsöd

JÓZSEF ATTILÁT nevelőapja, GOMBAI FERENC disznópasztornak állítja - uo. 68.

1911 nyár, Öcsöd

JÓZSEF ÁRONNÉ meglátogatja a nevelőszülőkhöz kihelyezett JÓZSEF ATTILÁT és JÓZSEF ETÁT- uo. 72-73., JAEK 29.

1911. IX. 16. - szombat, Öcsöd

JÓZSEF ATTILÁT felveszik az öcsödi elemi iskola I. osztályába - FÉI 74.

1911. XII. 24. körül, Öcsöd

JÓZSEF ATTILA elemi iskolai osztályzata általában: 2-es, magaviseletből 3-as - uo. 74.

1912. Húsvét körül, Öcsöd

JÓZSEF ATTILA elemi iskolai osztályzata általában: 3-as

1912. VI. 14. körül, Öcsöd

JÓZSEF ATTILA leteszi az első elemi osztályból az évvégi vizgát - uo. 74. Összehasonlító táblázat karácsonyi, húsvéti és tanévvégi osztályzatairól - uo.

1912. VI. 17. - hétfő, Öcsöd

JÓZSEF ATTILA megkapja a VIGH IMRE rektor és PÁCZAI MIHÁLY tanító által aláírt bizonyítványát: általános osztályzata: 3-as - A bizonyítvány fényképe: FÉI (9), 1905-1937 58.

1910. III. és 1912. VI. közt, Öcsöd

JÓZSEF ATTILA öcsödi életkörülményeiről, nevelőszüleinek, GOMBAI FERENCnek és GOMBAI FERENCNÉnek iránta tanúsított magatartásáról: megaláztatásairól, viselkedéséről részben egymásnak ellentmondó, csak kegyetlen megveretéséről egybehangzó adatok - JAÉ 54-59., JAEK 27-29. FÉI 66-75.

1912. VI. 19. - szerda, Öcsöd - Budapest

JÓZSEF ÁRONNÉ vonaton hazahozza JÓZSEF ATTILÁT és JÓZSEF ETÁT. Megérkezésük után idegenül, szótlanul állnak a ház udvarán. - FÉI 79.

1912 ősz, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Páva utca 11. alatt lakik - uo.

1912. IX. 3.- kedd, Budapest

JÓZSEF ATTILA első napja a IX. kerület Ipar utcai fővárosi népiskola II. osztályában. uo. 80.

1913. I. 8. előtt, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Haller utca 15-be költözik - uo. 80-81.

1913. I. 8. - szerda, Budapest

JÓZSEF ATTILÁT átiratják a IX. kerület Tóth Kálmán utca és Mester utca sarkán lévő, Mester utca 67. alatti fővárosi iskolába - uo. 80-81.

1913. VI.

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Gát u. 8. alatt lakik - uo. A ház fényképe: FÉI (15)

1913. kb. VI., Budapest

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap az elemi iskola II. osztályából, általában 3-as osztályzatokkal, magaviseletből 1-es - uo. 81.

1913. IX., Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Haller utca 15-ben lakik - uo. 90. JÓZSEF ATTILA első napja a IX. kerület Mester utca 67. alatti fővárosi iskola III. elemi osztályában - uo. 81.

1913 vége felé?, Budapest

JÓZSEF ATTILA súlyos tüdőgyulladást kap, lázalmában vizionál. Beszállítják a IX. kerület Gyáli úti Szent László kórházba, JÓZSEF ÁRONNÉ, maga is beteg, dideregve, hetente kétszer látogatja - JAÉ 113., FÉI 95. JÓZSEF JOLÁNNak ezt az adatát SZABOLCSI MIKLÓS valószínűnek, de nem bizonyosnak tartja.

1914. I. és VI. között, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Gyep utca 40., majd a IX. kerület Gubacsi úton, majd a IX. kerület Ranolder utca 10. alatt, a kapu melletti üzlethelyiségben lakik - uo. 80. JÓZSEF ATTILA öngyilkossági kísérlete: sértődöttségében, mert JÓZSEF JOLÁNTól két pofont kapott, lúgkövet akar inni, de téved, és mást iszik, nem történik baja - JAÉ 92-97., JAÖM-IV 192., FÉI 99. SZALBOLCSI MIKLÓS valószínűsíti JÓZSEF JOLÁN elbeszélése és JÓZSEF ATTILA 1935-ben megjelent Öngyilkosság? című, önéletrajzi jellegű esszéje alapján.

1914. kb. VI., Budapest

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap az elemi iskola III. osztályából általában 2-es osztályzatokkal, magaviseletből 1-es - uo. 81.

1912 ősz - 1914. VIII., Budapest

JÓZSEF ATTILA és családja nyomorúságos életkörülményeiről, adatszerűen csak hozzávetőlegesen nyomon követhető és nyilván sorozatos kilakoltatások okozta sűrű lakásváltozta-

tásaikról, a városrész életének, lakásviszonyainak jellemzéséről - JAÉ 33-91, FÉI 79-89. JÓZSEF ATTILA életmódjáról, körülményeinek reá gyakorolt hatásáról, rettegéseiről, a kietlenség érzéséről, a külső világtól való félelméről - uo. 82-103. JÓZSEF ATTILA és családja a IX. kerület Tüzoltó utcában lakik - JAEK 32.

1914. VIII. előtt, Budapest

JÓZSEF ATTILÁt engedetlenség miatt JÓZSEF ÁRONNÉ sodrófával agyba-föbe veri - JAÉ 106., FÉI 103.

1914. VIII. 22. után, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával nővére JÓZSEF JOLÁN férjének, PÁSZTI ELEMÉRnek IX. kerület Üllői út 63. alatti lakásába költözik, életkörülményeik tűrhetőbbé válnak - uo. 80., 89., 104. PÁSZTI ELEMÉR egyetemi gazdasági tisztviselő szeretettel viseltetik JÓZSEF ATTILA iránt - uo. 109.

1914. IX., Budapest

JÓZSEF ATTILÁT felveszik a IX. kerület Ipar utcai fővárosi népiskola IV. elemi osztályába - uo. 81.

1914. X. 1. - csütörtök, Budapest

JÓZSEF ATTILA első napja a háború miatt részben beszállásolásra lefoglalt, elkésve kezdő, akadozó tanmenetű iskolában. Igazgatója NÁDAS KÁLMÁN, osztálytanítója ERDŐS EDE, énekre VIRÁNYI JENŐ, rajzra GERMÁN MARGIT tanítja - uo. 105.

1914. X. 1. után, Budapest

JÓZSEF ATTILA tanulótársaival részt vesz a Magyar Tanítók Otthona kultúrszínpadának "Ferenc József azt üzenté..." című ifjúsági előadásán - uo.

1915. V. 31. előtt, Budapest

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap az elemi iskola IV. osztályából 1-es és 2-es, olvasásból kitűnő osztályzattal, magaviseletből dicséretes - uo. 81., 115.

1915. VIII. 1. - vasárnap, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Bokréta u. 10. alá költözik - uo. 106. JÓZSEF JOLÁN szerint dohos pincelakás. A család ismét nyomorba süllyed - uo. 106-107.

1915 nyár, Szabadszállás

JÓZSEF ATTILA családjával anyja rokonaihoz utazik - uo. 119.

1915. IX. 6. - hétfő, Budapest

JÓZSEF ATTILA első napja a IX. kerület Ipar utcai fővárosi népiskola V. elemi osztályában, osztályfőnöke LESTYÁN LAJOS - uo. 81., 115.

1916. kb. II. után, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a IX. kerület Gyep utcába költözik - uo. 106 - 107.

Ez feltehetően jobb lakás, mint a Bokréta utcai (vö. 1916. nyár)

1916. III. 3. - péntek, Budapest

JÓZSEF ATTILA a budapesti 97-es postahivatalban takarékbetétkönyvet nyit 1 koronával - uo. 130.

1916. III. 22. - szerda, Budapest

JÓZSEF ATTILA betesz 1 koronát takarékbetétkönyvére - uo.

1916. VI. 15. - csütörtök, Budapest

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap az elemi iskola V. osztályából kitünő, szorgalmas és dicséretes minősítésekkel - uo. 81., 115.

1916. nyár, Budapest

JÓZSEF ATTILA családjával a Ferenc tér 11. III. emelet 43.-ba költözik - JÁÉ 97 - 98, FÉI 107. A lakásajtó fényképe FÉI (16)

SZABOLCSI MIKLÓS szerint az előző lakásuk magas lakbére miatt: uo. Az új lakás leírása: uo. 113. JÓZSEF ATTILA ottani ismeretségeiről: uo. 113-114.

1916. nyár, Szabadszállás

JÓZSEF ATTILA családjával anyja rokonaihoz utazik - uo. 119.

1912 - 1916, Budapest

A IX. kerületi Ipar utcai és Mester utcai elemi iskoláknak és bennük JÓZSEF ATTILA körülmenyeinek, magatartásának, tankönyveinek, előmenetelének és ezzel kapcsolatos iskolán kívüli, valamint családi életének elemzése - uo. 82-88.

1916-tól kezdve, Budapest

JÓZSEF ATTILA nővére, JÓZSEF JOLÁN kiemelkedik a család nyomorából, magasabb életszínvonalra kerül - uo. 107-108.

1916. X. 1. - vasárnap, Budapest

JÓZSEF ATTILA első napja a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskola I. osztályában - uo. 118-119.

Hogyan tanul JÓZSEF ATTILA. Igazgató: VÁGÓ ALADÁR, osztályfőnök: ANDREÁNSZKY JENÓNÉ: uo. 119. Az iskolaépület rossz állapotának leírása: uo. 116-118.

1915-1917, Budapest

A háborús gazdasági romlás viszonyai, melyek közt JÓZSEF ATTILA nyomorúságos pénzkereső foglalatosságokkal próbálkozik (csomaghordó, rikkancs, moziban vízét árul, kocsitoló, stb.) - uo. 122-131.

1917. II. 1. - csütörtök, Budapest

JÓZSEF ATTILA iskolábajárása szénszünet miatt megszakad - uo. 119.

1917. III. 12. - hétfő, Budapest

JÓZSEF ATTILA iskolábajárása folytatódik - uo.

Kb. 1917, Budapest

JÓZSEF ATTILA megpróbál verseket írni - uo. 133.

JÓZSEF ATTILA első szerelmi érzéseinek tárgya FUCHS RENÉE iskoláslány, akit társainak gúnyolódásától védelmez, és albérlő lakótársuk, TITTEL (KITTEL?) MARGIT színinövendék, aki irodalom olvasására buzdítja, akkor divatba jövő művekre, főként ADY ENDRE verseit falja. - uo. 132-135.

1917. VI. 26. - kedd, Budapest

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap a polgári iskola I. osztályából: hét 1-est, négy 2-est, két 3-ast - uo. 119., 121.

1917. IX. 3. körül, Budapest

JÓZSEF ATTILA első napja a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskola II. osztályában - uo. 144.

1917. IX. 12. - szerda, Budapest

JÓZSEF ATTILA skarláttal a Szent László kórházba kerül - uo. 144.

1917. IX. 12. és X. 21. közt, Budapest

JÓZSEF ATTILÁT a kórházban JÓZSEF ÁRONNÉ hetente kétszer látogatja - uo.

1917. IX. 26. - szerda, Budapest

A Budapesti M. Kir. Állami Gyermekmenhely Országos Felügyelője kéri JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA (tévesen: Eszter) állami gyermekmenhelybe való elhelyezését - uo. 145.

Az intézkedést MAKAI ÖDÖN ügyvéd, rövidesen JÓZSEF JOLÁN férje és általa GIESSWEIN SÁNDOR prelátus sürgeti, az előbbi a sürgetést megismétli és azt állítja, hogy JÓZSEF ATTILA a Tavaszmező utcai gimnáziumnak volt a növendéke - uo. 145-146.

1917. X. 21. - vasárnap, Budapest

JÓZSEF ATTILA gyógyultán távozik a Szent László kórházból - uo. 144.

1917. XI. 23. - péntek, Budapest

JÓZSEF ATTILA távozik a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskolából - uo. 146.

1917. XI. 24. - szombat, Budapest

JÓZSEF ATTILA betesz 10 koronát takarékbetétkönyvére - uo. 131.

1917. XI. 25. - vasárnap, Budapest - Monor

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA a gyermekmenhely monori telepére, az előbbi FRAU-ENHOFFER FERENChez kerül - uo. 146.

1917. XI. 28. - szerda, Monor

JÓZSEF ATTILA első napja a monori polgári iskolában - JAÉ 111., FÉI 146.

1917. XI. 28. és XII. 16. között, Monor - Budapest

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA hazaszökik azzal a panasszal, hogy a monori menhelyi telepen éhezettették és súroltatták őket és JÓZSEF ATTILÁt polgári helyett az V. elemibe írat-
ták be - uo. 147.

1917. XII. 16. - vasárnap, Budapest

A gyermekmenhely budapesti igazgatója jelentést kér a monori telepfelügyelőtől JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA panasza ügyében - uo. 146.

1917. XII. 16. és 24. között, Budapest - Monor

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA visszamegy a monori telepre - uo. 147.

1917. XII. 24. - hétfő, Monor

A monori telepfelügyelőnő jelenti a budapesti gyermekmenhelyi igazgatónak JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA elhelyezése jó, polgáriba járnak - uo.

1918. I. 1. - kedd, Monor - Budapest

JÓZSEF ATTILA hazaszökik Monorról - JAÉ 111., FÉI 146-147.

JÓZSEF ATTILA kivesz 10 koronát takarékkönyvéről - uo. 131.

A hazaszökés napja JÓZSEF JOLÁN szerint 1918. II. 8. Az I. 1. dátum helyességét bizonyítja az a tény, hogy ezen a napon Budapesten vesz ki pénzt a takarékkönyvéről. A gyermekmenhelyi rossz állapotokról: FÉI 147-148.

1918. I. 1. után, Budapest

JÓZSEF ATTILA a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskola II/A osztályába jár, osztályfőnöke és mértan tanára: RITTINGER AURÉLNÉ; magyar és német tanára: MOLNÁR ELEMÉRNÉ; földrajztanára: PROBST MÁRIA; mértani rajzra HERKNER SZIDÓNIA, földrajzra FODOR MÁRK, énekre és szépíráásra BUJDA EDE, szabadtéri rajzra ORMAI EDE tanítja, az igazgató VÁGÓ ALADÁR. A tanítást szénzünet szakítja meg - uo. 148-149.

1918. II. 4. - hétfő, Budapest

A szénzünet véget ér, de JÓZSEF ATTILA igen sokszor hiányzik az iskolából, főként boltok előtti sorbanállások miatt - uo.

1918. kb. V. eleje, Budapest

JÓZSEF ATTILA a ház emeleti folyosóján futkározva eltöri a jobbkarját. Az Üllői úti klinikán gipszbe teszik - uo. 150.

1918. VI. 10. - hétfő, Budapest

JÓZSEF ATTILA vizsgázik a polgári iskola II. osztályából; öt 1-es, hat 2-es, egy 3-as és egy 4-es (rajzból) - uo. 121., 148-150.

1918. VII. 22. - hétfő - Budapest - Fiume

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA a "Károly király-féle gyermeknyaraltatási akció" keretében GIESSWEIN SÁNDOR prelátus közbenjárására tengerparti üdülsben vesz részt; reggel 9-től a budapesti Tattersaalban gyülekeznek, a Keleti pályaudvarra vonulnak, s onnan d.u. 2.30-kor indul a vonatjuk, Kaposvárott mozgókonyhán ebédelnek. A fiumei lakosság el-lenséges érzülettel fogadja őket - JAEK 33-34., FÉI 151-152.

1918. VII. 23. - kedd, Fiume - Abbázia

JÓZSEF ATTILA az Ayra panzióban kap szállást, találkozik a gyermek BÓKA LÁSZLÓ-val, állítólag verseket ír - JAEK 33-34., FÉI 154-155.

Abbáziában, az Osztrák-Magyar Monarchia elegáns tengeri fürdőhelyén a háborús viszonyok közt szűkös az ellátás, és azt a horvát és olasz lakosság kelletlenül osztja meg a budapesti gyermekekkel, elhelyezésük is általában rossz, bosszantásoknak vannak kitéve - JAEK 33-34, FÉI 152-154.

1918. VIII. első fele körül, Abbázia

JÓZSEF ATTILA levelezőlapot küld JÓZSEF ÁRONNÉnak. Rövid közlés: JÓZSEF ETA jó színben van - JAVL 389. Szöveg: uo. 12. Kézirat: PIM, Facsimile: 1905-1937: 62. Szabvány levelezőlap csak rövid közlés részére.

1918. VIII. 29. - csütörtök, Abbázia - Budapest

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA hazaérkezik - FÉI 153.

1918. VIII. 31. - szombat, Budapest

JÓZSEF ATTILA javítóvizsgát tesz rajzból - uo. 150.

1918. VIII. 31. után, Budapest

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA anyjuk súlyosbodó méhrák betegsége miatt özv. GÁSPÁR PÁLNÉ gondozásába, a IX. kerület Haller utca 30-ba kerül, az veszi fel értük a tartásdíjat - uo. 156.

SZABOLCSI MIKLÓS szerint lehetséges, hogy továbbra is a Ferenc téri lakásukban maradtak - uo.

1918. IX. 17. - kedd, Budapest

JÓZSEF ATTILA első tanulási napja a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskola III. osztályában. Ezután idejének túlnyomó részét az utcán, rikkancskodással, sorbanállással tölti - uo. 157.

1918. X. eleje, Budapest

JÓZSEF ATTILA iskoláját a spanyoljárvány miatt bezárják - uo.

1918. X. 31. - csütörtök, Budapest

JÓZSEF ATTILA sok mezítlásos gyerekekkel együtt jelen van a Mária Terézia laktanya előtt összecsendülő tömegben és a laktanya raktárából az ablakon át kidobált bakancspárokat elkapja, majd továbbadja, neki magának egy sem jut - JAEK 201., FÉI 158.

Budapest nyomoráról, forradalmasodó közhangulatáról és a kommunisták szervezkedéséről - FÉI 159.

1918. XI. 11. - hétfő, Budapest

JÓZSEF ATTILA iskolájában a tanítás újra megkezdődik - uo.

1918. XI. 27. - 1919. II. vége, Budapest

JÓZSEF ATTILA iskoláját szénstünet miatt sűrűn bezárják, alig van tanítás, az első félévi bizonyítványt nem adják ki - uo.

1918. XII. 24. - kedd?, Budapest

A FÉI felveti annak lehetőségét, hogy az a KOZMUTZA nevű férfi, aki netán JÓZSEF ÁRONTól karácsonyi ajándékot hoz JÓZSEF ATTILA családjának, és akinek látogatását 1919 karácsonyára valószínűsítjük, ekkor jelenik meg náluk - uo. 203.

1919-et azért tartjuk valószínűnek, mert 1918 karácsonyán a magyar-román arcvonal még hadiállapotban volt, a román katonaság ezen a napon vonult be Kolozsvárra

1919. IV. 10. - csütörtök, Budapest

A IX. kerület Üllői út 54 alatti polgári iskolában, amelynek JÓZSEF ATTILA a III. osztályába jár, újra kezdődik a tanítás - uo. 160.

1919. IV. végén, Budapest

JÓZSEF ATTILA egy ismeretlen kommunistától ajándékba kapja VLAGYIMIR ILJICS LENINnek magyar fordításban akkor megjelent Állam és forradalom című könyvét - uo. 163.

1919. V. 1. - csütörtök, Budapest

JÓZSEF ATTILA barátaival a IX. kerület Ferenc-térről az Országházhoz gyalogol, meghallgatni KUN BÉLA beszédét, utána az osztrák-magyar labdarúgó mérkőzést nézik meg, este a Városligetben szórakoznak - uo. 165.

1919. III. 21. - 1919. VIII. 1., Budapest

JÓZSEF ATTILÁnak a proletárdiktatúra alatti életéről nem állnak rendelkezésünkre adatok - FÉI

Ezt SZABOLCSI MIKLÓS annak tulajdonítja, hogy a róla szóló életrajzok az 1919. augusztus 1. utáni ellenforradalmi időszakban készültek, amikor az illetén témákat félelemből kerültek (uo. 160.). Ez nyilvánvalóan így is van, viszont SZABOLCSI MIKLÓS forrásértékű műveit a kommunista pártállam idején adták ki - JAEK: 1957, FÉI: 1963; az előbbit megjelenése után nem is engedték terjeszteni -, ezért ezek a könyvek az adatok kevés morzsáját kiragadva, inkább a proletárdiktatúra történetét, az eseményeknél JÓZSEF ATTILÁra gyakorolt hatásukat, költészetében fellelhető emlékképeket elemzik (FÉI 160-168.). Feltételezi, hogy József Attila lelkesen részt vett olyan közmunkákban, mint a régi Lóversenytéren létesített 'közföld' megművelése és a Tatabányára tervezett, de szervezatlenség folytán kudarcba fullt közmunka (uo. 164.)

1919. IX., Budapest

JÓZSEF ATTILA beiratkozik a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskola IV. osztályába - uo. 171.

1919. XI. 1. - szombat, Budapest

Az iskolában, ahová JÓZSEF ATTILA beiratkozott, ettől a naptól kezdve szünetel a tanítás. Ő különben is alig látogatja a tanórákat - uo.

1919. ősz, Budapest

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA nappalaikat MAKAI ÖDÖN Lovag utca 3. alatti lakásán töltik. - JAÉ 147., FÉI 189.

MAKAI ÖDÖN ügyvédnek JÓZSEF JOLÁN a titkárnője, majd felesége

1919. ősz, Budapest - Szabadszállás

JÓZSEF ATTILA mint pénzváltó, rikkancs és az Emke kávéházban kenyeresfiú keres pénzt; szinte hetente Szabadszállásra utazik, hogy anyja rokonaitól élelmet szerezzen halálosan beteg anyjának -uo.

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA egy konflisban megkocsikáztatják a halálosan beteg JÓZSEF ÁRONNÉT az Üllői úton. Egy másik alkalommal ölükből viszik le egy Ferenc téri padra sütkérezni - uo.

1919. őszének nyomorúságos közállapotairól: drágulás, infláció, élelmiszerhiány, sorbanállás, munkanélküliség, tüzelőhiány - uo. 169-170.

1919. XII. 24. - szerda, Budapest

Egy KOZMUTZA nevű örmény vagy román származású férfi, feltehetően JÓZSEF ÁRON ismerőse, karácsonyi ajándékot hoz JÓZSEF ATTILA családjának - uo. 203. vö. 1918. II. 24.

1919. XII. vége felé, Budapest - Szabadszállás

JÓZSEF ATTILA anyja rokonaihoz utazik, főként JÓZSEF ARONNÉnak élelmet szerezni uo.,120. , 172.

1919. XII. 28. - Vasárnap, Szabadszállás-Budapest

JÓZSEF ATTILA a döcögő vagon tetején hasalva utazik haza, de JÓZSEF ÁRONNÉ aznap éjjel a IX. kerület Telepi utcai sükségkórházban meghal - uo. 172.

JÓZSEF ATTILA életének gyermekkori szakasza anyja halálával lezárul FÉI 172-180.

1920. I. 3. körül, Budapest

JÓZSEF ATTILA és JÓZSEF ETA elköltözik nővérük, JÓZSEF JOLÁN korábbi munkaadójának, 1919 márciusa óta férjének, a sorsukkal eddig is törődő MAKAI ÖDÖN ügyvédnek VI. kerület Lovag utca 3. I. emeletének négyszobás lakásába - FÉI 180.

MAKAI ÖDÖN irodalmi érdeklődésű családból származik. Anyjának, a Fischerről lakóhelye után Makaira magyarosított nevét viseli, fivére jónévű költő: MAKAI EMIL. A családról, MAKAI ÖDÖN tulajdonságairól és JÓZSEF JOLÁNhoz fűződő kapcsolatáról, valamint a közte és JÓZSEF ATTILA közti viszonyról: FÉI 180-197.

1920. I. 6. - kedd?, Budapest

JÓZSEF JOLÁN emlékezete szerint ezen a napon, Vízkereszt napján érkezik vissza Szabadszállásról JÓZSEF ATTILA (FÉI 197.). Ez az adat ellentmond annak, hogy anyja halálakor, 1919. XII. 28-án érkezett vissza Budapestre (FÉI 172.)

Az ellentmondás feloldására nem az a poétikus elképzelés készlet, melyet SZABOLCSI MIKLÓS így fogalmaz meg: "...Vagy talán már a Ferencvárosi pályaudvar annyira ismert vágányaira futott már be a vonat, amikor az 1919. december 27-ről 28-ra virradó éjszakán a Mama lehunyta szemét?" (FÉI 172.), hanem az, hogy JÓZSEF ATTILA, ha visszaérkezésekor anyja még él, biztosan meglátogatta volna a kórházban, s ennek még emlékeiben sincs semmi nyoma, viszont annak nagy a valószínűsége, hogy az anya kórházi halála után a régi lakásban nemigen lévén elintézni való, MAKAI ÖDÖN rögtön magához vette felesége két árván maradt testvérét, s e tényen az sem változtat, hogy JÓZSEF ATTILA netán valóban MAKAI ÖDÖN lakásán tudta meg anyja halálhírért és hogy tán nosztalgiából vagy ottfelejtett holmiért néhány napra visszatért a Ferenc-téri lakásba és csak január közepétől kezdve lakott megszakítás nélkül a VI. kerület Lovag utca 3. alatti lakásban. Hogy JÓZSEF ATTILA csak Vízkeresztkor érkezett volna vissza, ez feltehetően csak JÓZSEF JOLÁN kései visszaemlékezésében elmosódott időmeghatározás.

1920. I. 10. - szombat, Budapest

JÓZSEF ATTILA végleg kimarad a IX. kerület Üllői út 54. alatti polgári iskola IV. osztályából - uo. 171.

Lakhelyváltoztatása lehet az ok: már VI. kerületi lakos.

1920. I. 14. - szerda, Budapest

MAKAI ÖDÖN a Fővárosi Árvaszéknél folyamatba teszi, hogy JÓZSEF ATTILÁT nagy-

korúságáig az ő gyámsága alá helyezték. FÉI 197.

1920. kb. I. második fele, Budapest - Nyergesújfalu - Budapest

MAKAI ÖDÖN mint gyám és GIESSWEIN SÁNDOR prelátnak a szaleziánus rendházba kispapnak küldi JÓZSEF ATTILÁT, minthogy azonban görögkeleti vallású, két hét múlva visszaküldik - uo. 197-198.

1920. I. és VI. között, A Dunán

JÓZSEF ATTILA mint hajósinas végez nehéz testi munkákat a Vihar, a Török és a Tatár nevű vonatatógőzös hajókon: takarít, sürol, kazánt tisztít, vizet mereget a folyóból. Szombat-vasárnapként hazalátogat, de restelli ruházatát a társaság előtt - uo. 201-202., JAÉ 152-153.

Közállapotok, erőszakosságok, parlamenti válság - FÉI 199-200.

1920. VI. körül, Budapest

MAKAI ÖDÖN egy KOZMUTZA nevű örmény vagy román rábeszélésére elhatározza, hogy továbbtaníttatja JÓZSEF ATTILÁT - uo. 202.

1920. VII. eleje, Budapest

JÓZSEF ATTILÁT a család visszahozatja a hajóról, tanulni kezd a IV. polgári osztályvizsgára - uo.

1920. VII. 13. - kedd, Budapest

JÓZSEF ATTILA megkapja utolsó engedélyét a polgári IV. osztályú vizsga letételére - uo.

1920. VII. 17. - szombat, Budapest

JÓZSEF ATTILA leteszi a IV. polgári osztályból a magánvizsgát a VIII. kerületi Homok utcai polgári iskolában. Osztályzatai: nyolc 1-es, három 2-es, egy 3-as (rajzból) - uo. 121., 202., JAÉ 155., PLJM 10.

1920. IX. 1. előtt, Budapest

JÓZSEF ATTILA kérvényt ír, hogy engedélyt kapjon Makón, ahol internátusban kap elhelyezést, a gimnáziumi V. osztály különbözeti vizsgájának letételére - JAÉ 155-156. Szövegrészlet: uo.

1920. IX. 13. - hétfő, Budapest

MAKAI ÖDÖN szegénységi bizonyítványt kér JÓZSEF ATTILA részére tandíjmentesség céljából - FÉI 203.

1920. IX. 30. - csütörtök, Budapest - Szeged

JÓZSEF ATTILA makói Délmagyarországi Közművelődési Egyesület által fenntartott internátusba utazik, hogy beiratkozzék az ottani főgimnáziumba. Indulásakor fáj a feje - FÉI 215., JAVL 12.

JÓZSEF ATTILA útravalóul kap 300 koronát, feltehetően MAKAI ÖDÖNTől vagy JÓ-

ZSEF JOLÁNtól - JAVL 391.

[JÓZSEF ATTILA vonata áthalad a szolnoki vasúti hídon; feltehetően az ottani látvány hatá-
sára rögtön vagy később, visszaemlékezve írja meg A szolnoki hídon című versét - JAÖM-II 459.
Szöveg: uo. 250. Kézirat: PIM]

1920. X. 1. - péntek, Szeged - Hódmezővásárhely - Makó

JÓZSEF ATTILA, minthogy Szeged és Makó közt nincs még vasútvonal, Hódmezővásárhe-
lyen keresztül utazik. Útközben tart a fejfájása, és amint az internátusba megérkezik, elered az or-
ra vére - FÉI 215., JAVL 12.

1920. X. 2. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILLÁnak hidegrázása van, láza 40,2 C. Az internátusban fekszik. GEBE MI-
HÁLY igazgató ír kérvényt a makói főgimnázium főigazgatójához, hogy a polgári IV. osztályú bi-
zonyítványa alapján különbözeti vizsgával vegyék fel a gimnáziumi V. osztályba - FÉI 215-216.,
JAVL 12., 389. A kérvény szövege: uo. 389-390.

1920. X. 3-5. vasárnap-kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA 40 C fokos lázzal fekszik az internátusban - JAVL 12.

1920. X. 6. - szerda, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNnak: állapotáról, helyzetéről - FÉI 215., JAVL
389. Szöveg: uo. 12.

1920. X. 17. - vasárnap, Makó

JÓZSEF ATTILA szüntelenül köhög. Kórházba szállítják. Az orvos szerint tüdőcsúcshurutja
van.-FÉI 216., JAVL 12.

1920. X. 7.- csütörtök, Makó

JÓZSEF ATTILA elszámolást ír a feltehetően útravalóul kapott 300 koronáról. JAVL 390.
Szöveg: uo. 391. Facsimile: 1905-1937: 74.

1920. X. 24. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNnak, betegségében jobbulást kíván - JAVL 390.
Szöveg: uo. 13.

MAKAI ÖDÖN sznobságból Lippe Lucie-nek nevezte feleségét. A nevet és a magázást JÓ-
ZSEF ATTILA gyakran átvette

JÓZSEF ATTILA sokat magol magyar és latin irodalmat, hazafias dolgozatot ír a vagonlakók-
ról. Külön foglalkozik vele latinból JIRKOVSKY SÁNDOR tanár - FÉI 211.

1920. X. 24. - vasárnap, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNnak. Napi időbeosztása, elszámolás a nyilván út-
ravalóul kapott 300 koronáról, kiadásairól. Iskolai feladatai. Hazafias dolgozatot kell írnia a va-

gonlakókról - FÉI 220., JAVL 390-391. Facsimile FÉI (21)

Vagonlakók azok, akik Erdélyből a román uralom elől menekültek és nem lévén itt lakásuk, még a vasúti kocsikban laknak.

1920. XI. 2. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA több tárgyból jelesre felel, tanárai például állítják - JAVL 15.

1920. XI. 2. - kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA gimnáziumában szénszünet kezdődik, az internátusban szintén nem fűtenek - FÉI 221., JAVL 15.

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak: a téli szünet idejére JIRKOVSZKY SÁNDOR a szegedi lakására hívja, de ellátásáért 2000 koronát kér, neki pedig ennyije nincs, hozzátartozóitól nem kér. Szívesebben hazalátogatna - FÉI 221., JAVL 391. SZÖVEG: JAVL 15.

1920. XI. 5. - péntek, Makó

GEDEON ALAJOS gimnáziumi igazgató engedélyezi, hogy JÓZSEF ATTILÁT a különbözeti vizsga letétele után a gimnázium V. osztályába felvegyék - Az irat szövedge: JAVL 300

1920. XI. 10. után, Makó

JÓZSEF ATTILA megkapja JÓZSEF ETA XI.9.-én kelt levelét - JAVL 16.

1920. XI. 13 -szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak: csomagját nem kapta meg, új tanár foglalkozik vele, kéri korcsolyája és sakkja megküldését. A tanulás nehéz, "de megy!" - JAVL 392. Szöveg: uo. 16.

A nyugalomba vonult régi tanár helyett az új: a menekült GALAMB ÖDÖN - FÉI 221., JAVL 392.

1920. XI. 20. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA gimnáziumában véget ér a szénszünet - FÉI 221.

1920. XI. 30. - kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF ETÁNAK, annak kérésére latinul; kéri, hogy az viszont magyarul vagy németül válaszoljon és küldje el a német szótárt. Utóirat JÓZSEF JOLÁNNak magyarul - JAVL 302., Szöveg: uo. 14. Facsimile: 1905-1937: 78. (Tévesen dátum-megjelölés).

JÓZSEF ETA nyilván nem érti a latin szöveget, feltehetően MAKAI ÖDÖN megfejtésére számítanak.

1920. XII. 4. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak és ETÁNAK, emlékezés anyjukra, a közelgő karácsonyról, kéri a német szótárt és legépelt darabját - JAVL 392. Szöveg: uo. 17-18., FÉI 229. Facsimile-részlet: 1905-1937: 76.

Az említett darab elveszett.

1920. XII. 11. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA gimnáziumában szénszünet kezdődik - FÉI 222.

JÓZSEF ATTILA 1920-as makói életkörülményei, tanárai, formálódása: öntudatos, tudására büszke - FÉI 220-222.

1921. I. 13. előtt, Makó

GEBE MIHÁLY internátusi igazgató korrepetítort állít JÓZSEF ATTILA mellé - PLJM 13.

1921. I. 31. - hétfő, Makó

JÓZSEF ATTILA leteszi a különbözeti vizsgát a gimnázium V. osztályába való felvételre - FÉI 222, KJA-I 677.

1921. II. 9. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA 50 koronát kap, nyilván postán JÓZSEF JOLÁNTól - JAVL 19.

1921. II. 9. - szerda, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak "Liebe Lucie" megszólítással, hibás németiséggel. Köszöni az 50 koronát, reméli, hogy minden hónapban kap, kéri kis bélyegalbumát és a svájci katalógust - JAVL 392. Szöveg uo. 19.

1921. II. 20. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA több levelet kap JÓZSEF ETÁTól - JAVL 21

Nem tud válaszolni, mert nem kapta meg a címet - uo.

1921. II. 20. - vasárnap, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak. Megszólítás: "Kedves Lucie": sürgeti bélyegeinek megküldését, panaszkodik, hogy rajzból megbukhat, kér hazulról írásbeli engedélyt, hogy átmeheessen görögre. Ruhája csupa foltozás, újat kér. "Egész költő leszek". Az aláírás után valószínűleg BALOG JÓZSEFnek az ő nevében költő-voltával kérkedő versikéje. Mellékeli Homály borult az erdőre (JAÖM-II 459. Szöveg: uo. 251.) kezdetű versét azzal, hogy tanára, KOVÁCS KÁROLY, dicsérettel fel fogja olvasni az önképzőkörben - JAVL 393. Szöveg: uo. 20-21. Részben facsimile: 1905-1937: 80. A versről: FÉI 239., PLJM 14.

1921. II. 27. - vasárnap, Makó

A terv szerint JÓZSEF ATTILA Homály borult az erdőre kezdetű versét az Eötvös-önképzőkörben felolvassa KOVÁCS KÁROLY tanárelnök - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 251.

JÓZSEF ATTILA tanárai ebben a tanévben még: EPERJESSY KÁROLY osztályfőnök

(latin), ALTMANN JAKAB (görögpótló), FÜLÖP BÉLA (német), FALÁBU JENŐ (matematika), ÁCS SÁNDOR (torna), NAGY SÁNDOR (karének), ORAVECZ LAJOS (természetrajz), ZAMUROVITY DUSÁN (görögkeleti hittan), HOFFMANN JÁNOS (rajz): FÉI 222-224.

1921. III. vége, Makó - Budapest

JÓZSEF ATTILA hazalátogat. Az Összetört szívem és A szív s a szem című versek keltezése szerint - JAÖM-II 460.

1921. III. 28. - vasárnap, Budapest

Vers: Összetört szívem - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 252.

1921. III. 29. - kedd, Budapest

Vers: A szív s a szem - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 253.

1921. II. 29. után, Budapest - Makó

JÓZSEF ATTILA visszautazik folytatni tanulmányait.

Következtetés: a Budapestről keltezett versek után

1921. IV. 10. - vasárnap, Makó

Vers: Hozzá! - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 254.

1921. IV. 11. - hétfő, Makó

Versek: Amióta... - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 255.

A halálról - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 256.

Csókolj, csókolj... - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 257.

1921. IV. 12. - kedd, Makó

Vers: Szeretném, ha vadalmafa lennék... - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 258.

Aláírása: Józsefy

1921. IV. 15. - péntek, Makó

Vers: Jelen, múlt, jövő - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 259.

Aláírása: Józsefy

1921. V. 22. - vasárnap, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak. Megszólítás: "Kedves Lucie!" végig magázza. Mértan órán adott sikeres feleléséről, osztálytársai irigységéről - FÉI 233. JAVL 393. Szöveg: uo. 22-23.,

JÓZSEF ATTILA kapcsolatai diáktársaival és makói ismerőseivel: FÉI 232-236. Ellentmondó kapcsolata MAKAI ÖDÖNNel, aki támogatja is, makói családja előtt szegyenli is: FÉI: 227-228. 1921 közéletéről és a közhangulatról: FÉI 236-238.

1921. VI. előtt, Makó

MÁRTON GYÖRGY természetrajz szakos felügyelő tanár észreveszi, hogy JÓZSEF ATTILA verseket ír, és felhívja rá GALAMB ÖDÖN tanár figyelmét; ez megveszi neki PETŐFI SÁNDOR, ARANY JÁNOS és ADY ENDRE verseit. FÉI 240.

Versek: Nem! Nem! Soha! - FÉI 240-241.

Esik eső magyar földre - FÉI 314.

A GALAMB ÖDÖN által "egész ügyes hazafias versek"-nek minősítettek közül e kettő fájó tiltakozás a magyargyűlöletből, adathamisításokból létrejött trianoni diktátum ellen. A teljességi igényű, filológiai pontossággal készült JAÖM-ből hiányzanak, holott az első a Szépség koldusa című kötetben megjelent. A kihagyás oka nyilván a kommunista diktatúra tilalma volt, hiszen a Nem! Nem! Soha! cím azonos a diktátum elleni össznépi tiltakozás hivatalossá tett jelszavával. A kritikai kiadásban e versnek megjegyzéssel lett volna helye. A kihagyást SZABOLCSI MIKLÓS azzal indokolja, hogy „alkalmi vers”. (FÉI 379.) "melyben - nagyon erőtellenül - szomszédnépek ellen irányuló sovíniszta hang is felhangzik" (uo.) A kritikai kiadásban pedig ez áll: "...a még kiforratlan gimnazista engedményeket tett iskolája, környezete nyomásának" (JAÖM-I 374.) A vád igaztalan: A Dunánál című, a közös dolgaink rendezését követelő vers szerzőjének, román, cseh és szlovák költők elkötelezett fordítójának, Anton Straka és Moise Balta baráti munkatársának pályáján a gyűlölködő politikusok szabta, népeket megalázó diktátum elleni tiltakozás nem holmi kisiklás, hanem eszmevilágának szerves része.

JÓZSEF ATTILA szerelmi fellebbanása a házuk nevéreől ERDEINEK nevezett SZILÁGYI KATÓ iránt - FÉI 242-243.

JÓZSEF ATTILA ekkoriban írhatta Elütötte már a delet, Nézi kedves ibolyáit, Aranyvirág című (JAÖM-IV 304. Szövegek: 171, 172-173.) kétes hitelű szerelmes verseit SZILÁGYI (ERDEI) KATÓhoz az Ábrándozás (FÉI 243., JAÖM-IV 304. Szöveg: uo. 171.) és Leánykérés (FÉI 242-243., JAÖM-IV 304., Szöveg: uo. 172.) PÉTER LÁSZLÓ feltételezése szerint (PLJM 14-15)

1921. VI. 21. - kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA gimnáziumában a tanév utolsó napja - PLJM 16.

1921. VI. 29. - szerda, Makó

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap a gimnázium V. osztályából. Jó rendű, négy jeles, öt jó és egy elégséges (rajzból) osztályzattal, csak egy jeles társa előzi meg, alapítványi és önképzőkori pénzjutalmat kap, az utóbbit valószínűleg a Homály borult az erdőre (vö. 1922. II. 20.) kezdetű versért - FÉI 239., GÖMÉ 32.

1921. VII. 30. előtt, Mezőhegyes

JÓZSEF ATTILA házitánító FARKAS BÉLA írnok fiánál - FÉI 246.

1921. VII. 30.- szombat, Mezőhegyes

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF ETÁnak. Házitanítóskodásáról - JAVL 393-394. Szöveg: uo. 23-24.

MAKAI ÖDÖNnek a levélben említett panasz, hogy levelei "fennhéjázóak" feltehetően úgy értendő, hogy "fellengzősek".

1921. IX. 5. - hétfő, Makó

JÓZSEF ATTILA első tanítási napja a Csanád vezér gimnázium VI. osztályában - FÉI 247.

1921. IX. 24. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak. Sikerei: minden tanszert megkapott a gimnáziumtól, gazdag fiúnál lett házitanító, tetszik a csinos angol nevelőnőnek, tanárai tandíjmentességre ajánlják - JAVL 394.

Szöveg: uo. 24-25. Mellékelt versei:

Bolyongok - JAÖM-II 460. Szöveg: uo. 260.

Ülünk egymás mellett - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 261.

Egyedül - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 262.

Mámor - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 263.

Akkor - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 264.

Vers: Az örök elmúlás - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 266.

1921. X. 23. - szerda, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak. Három tanítványa van, lapot akart kiadni, de a tankerületi főigazgató nem engedélyezte JAVL 394. Szöveg: uo. 26.

1921. ősz - 1922. tavasz, Makó

Versek: Keresetek valakit - JAÖM-I 363. Szöveg: uo. 9.

300 spártai sírverse - JAÖM-IV 211. Szöveg uo. 43.

Végtelen óta... - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 280.

Tengerhez - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 281.

Sóhaj - JAÖM-II 462, Szöveg: uo. 282.

1921. XI. 26. - szombat, Makó

Vers: Vágymagam a Hold alatt - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 265.

Megváltozott címe: Bolyongás a kertben

1921. XII. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA csomagban télikabátot kap budapesti hozzátartozóitól - JAVL 26.

1921.XII. 2. - péntek, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet kap JÓZSEF JOLÁNTól.

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak. Köszöni a télikabátot. Már 50 verset írt. Budapestre készül, feltehetően karácsonyra - JAVL 394. Szöveg: uo. 27.

1921. XII. 24., Budapest

JÓZSEF ATTILA családjánál tölti a karácsonyt - JAVL 27., PLJM 19.

1921-1922, Makó

Vers: A női szív - JAÖM-IV 295. Szöveg: uo. 153.

1922. I. körül, Makó

Vers: A gyerekszemű élet-tavon - JAÖM-II 461. Szöveg: uo. 267.

Útrakészség - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 268-269.

Lovas a temetőben - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 275.

1922. II. 13. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet kap JÓZSEF ETÁTól - JAVL 27.

JÓZSEF ATTILA kérvényt nyújt be a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz az internátusi ellátási díj megfizetése alóli mentesítésért - uo.

JÓZSEF ATTILA ígéretet kap az iskolai segítőegyesülettől egy pár cipőre - uo.

1922. II. 13. - hétfő, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF ETÁnak. Félévi bizonyítványáról, várt kedvezményeiről - JAVL 394. Szöveg: uo. 27-28. Hull a levél a fáról kezdetű verse - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 283.

1922. II. 18. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír MAKAI ÖDÖNnek. Bizonyítványáról, várt kedvezményeiről - JAVL 394., Szöveg: uo. 28-29.

1922. IV., Makó

PÉTER LÁSZLÓ feltételezi, hogy JÓZSEF ATTILÁt pártfogója, a lelkes irodalompártoló ESPERSIT JÁNOS, akinek GALAMB ÖDÖN mutatta be, ismertette meg a hűsvétkor odalátogató JUHÁSZ GYULÁval - PLJM 21.

1922. tavasz, Makó

Vers: A betűk sivatagában - JAÖM-I 365. Szöveg: uo. 14.

1922. VI. 10. - szombat, Makó

Vers: Istentelen fohászkodás - JAÖM-I 364. Szöveg: uo. 12.

Megváltozott címe: Fohászkodó ének. Ajánlás GEBE MÁRTÁnak

1922. VI. 18. - vasárnap, Mezőhegyes

Vers: Tavasz ének - JAÖM-I 365. Szöveg: uo. 15.

Ajánlás GEBE MÁRTÁnak

Mezőhegyesen JÓZSEF ATTILA 1921. június után házitanítóskodott. A keltezésből arra következtethetünk, hogy azon a vasárnapon, még az osztályvizsga előtt kirándult Mezőhegyesre, feltehetően előző évi tanítványához és ott írta a verset - PLJM 16.

1922. VI. 23. - péntek, Makó

Vers: Csókkérés tavasszal - JAÖM-I 365. Szöveg: uo. 16.

1922. VI. 26. - hétfő, Makó

JÓZSEF ATTILA depressziós hangulatban végrendeletet ír (GÖMÉ 21-25., Szöveg: uo. 23., JAVL 395-396.) és 60 aszpirin bevételével öngyilkosságot kísérel meg; megmentik, az internátusból eltanácsolják (FÉI 288).

1922. VI. 29. - csütörtök, Makó

JÓZSEF ATTILA bizonyítványt kap a gimnázium VI. osztályából - FÉI 280. Csupa jeles, csak írás-külalakból kettes: GÖMÉ 32., PLJM 21.

1922. VII. - VIII., Kiszombor

JÓZSEF ATTILA házitanító MÉSZÁROS JÁNOS főjegyző és FARAGÓ MIHÁLY kisbíró gyermekeinél, valamint KISS ILONKÁNÁL, ez utóbbi családjánál (Zöldfa u. 404/a, ma: Zöldfa u. 8.) lakik, üres óráiban FARAGÓ MIHÁLY kukoricaföldjét őrzi a varjak dézsmálása ellen - FÉI 288-289., JAÖM-I 367.

Vers: Aratás előtt - JAÖM-I 366. Szöveg: uo. 19.

Aratásban - JAÖM-I 366. Szöveg: uo. 20.

Idill - JAÖM-I 368. Szöveg: uo. 24.

Megváltozott címe: Perc

Csendes estéli zsoltár - JAÖM-I 368. Szöveg: uo. 25.

Éhség - JAÖM-I 368. Szöveg: uo. 26.

Szeged alatt - JAÖM-I 368. Szöveg: uo. 29.

Munkáshalál - JAÖM-I 368. Szöveg: uo. 27.

Megváltozott címe: A gép elkapta

Holttest az utcán - JAÖM-I 368. Szöveg: uo. 28.

A Szent Jobb ünnepén - JAÖM-I 369. Szöveg: uo. 30.

Kukoricaföld - JAÖM-I 367. Szöveg: uo. 23.

Részeg a síneken - JAÖM-I 370. Szöveg: uo. 33.

1922. VII. 29. - szombat, Kiszombor

Vers: Névnapi dicséret - JAÖM-I 366-367. Szöveg: uo. 21.

GEBE MÁRTÁNAK, névnapjára. PÉTER LÁSZLÓ tévesen VII. 27-ben jelöli meg Márta-napot - PLJM 21.

1922. VIII. 17 előtt, Kiszombor

JÓZSEF ATTILA levelet kap JÓZSEF ETÁTÓL, testvéri kapcsolataikról - JAVL 30.

1922. VIII. 17. - csütörtök, Kiszombor

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF ETÁNAK, testvéri kapcsolataikról, tanulmányi eredményeiről, öngyilkossági kísérletéről, büszkén elküldi JUHÁSZ GYULA levelének másolatát, érdeklődik hogyléte után - JAVL 395-396., Szöveg: uo. 30-31.

1922. VIII. 18. - péntek, Kiszombor

JÓZSEF ATTILA levelet ír JUHÁSZ GYULÁnak, elküldi Szeged alatt és A Szent Jobb ünnepén című verseit - JAÖM-I 269., JAVL 32.

1922. VIII. 23. előtt, Makó - Kiszombor

Versek: A vergődő diák - JAÖM-I 365. Szöveg: uo. 13.

Napszonett - JAÖM-I 365-366. Szöveg: uo. 17.

Fiatal életek indulója - JAÖM-I 371. Szöveg: uo. 38.

Falak - JAÖM-I 372. Szöveg: uo. 40.

A bánat - JAÖM-I 372. Szöveg: uo. 41.

Koldus - JAÖM-I 373. Szöveg: uo. 46.

Tél - JAÖM-I 373. Szöveg: uo. 44.

Várlak - JAÖM-I 373. Szöveg: uo. 47.

Boros keserűség - JAÖM-I 370. Szöveg: uo. 34.

Üdvözlés - JAÖM-I 372-373. Szöveg: uo. 43.

Nyári délután a szobában - JAÖM-I 366. Szöveg: uo. 18.

A jámbor tehén - JAÖM-I 367. Szöveg: uo. 22.

Juhász Gyulához - JAÖM-I 369. Szöveg: uo. 31.

Nem tudunk élni - JAÖM-II 369. Szöveg: uo. 32.

Nézem a lámpát - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 51.

Várakozás - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 52.

Csend - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 53.

Erőének - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 54.

Bús magyar éneke - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 55.

Szerelmes keserű hazafiság - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 56.

A füst - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 58.

Szerelem ez? - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 59.

Gyöngysor - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 60.

Himnusz a borhoz - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 61.

Spleen - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 62.

Pap a templomban - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 63.

Parasztányóka - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 64.

Bús énekhívás - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 65.

Rövid óda a kelő naphoz - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 66.

Versek végére - JAÖM-I 375. Szöveg: uo. 67.

Más versek mellett, melyeknek korábbi keletkezéséről adatok vannak, ezek is a Szépség koldusa címmel 1922 decemberében megjelent kötet versei, s minthogy ennek kéziratát JÓZSEF ATTILA 1922. VIII. 23-án adta át KOROKNAY JÓZSEF szegedi nyomdatulajdonos-könyvkiadónak, kétségtelen, hogy ezeknek is e dátum előtt kellett keletkezniük

1922. VIII. 23. előtt, Kiszombor vagy Makó

JÓZSEF ATTILA megkapja JUHÁSZ GYULA levelét. Lelkes biztatás és ígélet, hogy a sajtóban méltatni, "felfedezni" fogja - JAVL 394-395. Szöveg: uo. 29.

1922. VIII. 23. - szerda, Kiszombor - Szeged

JÓZSEF ATTILA gyalog teszi meg az utat, felkeresi JUHÁSZ GYULÁt, majd ennek ajánló névjegyével a távollévő KOROKNAY JÓZSEF nyomdatulajdonos-könyvkiadó anyjának adja át Szépség koldusa címmel összeállított verseit - JAEK 64., FÉI 294.

1922. VIII. 24. - csütörtök, Szeged - Makó

JÓZSEF ATTILA hajnalban indul, mezítláb gyalogol, megáll KESZTNER ZOLTÁN vilánytelepi igazgatójánál, ennek felesége ápolásba veszi napégette bőrét - FÉI 295.

1922. VII. és IX. közt, Makó

Versék: Prédikáció - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 270-271.

Ugye pajtás - JAÖM-I 371. Szöveg: uo. 35.

Prológus - JAÖM-I 371. Szöveg: uo. 36.

Megváltozott címe: Arany kalásztól

Keserű nekifohászkodás - JAÖM-I 371. Szöveg: uo. 37.

Lélekszirteken - JAÖM-I 371-372. Szöveg: uo. 39.

Prózavers - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 50.

Megváltozott címe: Egyszerű vers

Az utóbbi két verset JÓZSEF ATTILA felolvassa a gimnáziumi önképzőkörben - JAÖM-I 372.

1922. IX. 5. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA beiratkozik a gimnázium VII. osztályába (FÉI 308.)

1922. IX. 5. - kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA gimnáziumában a tanév első tanítási napja - PLJM 17.

1922. IX. 5. után, Makó

A makói gimnázium önképzőkörének tanárelnöke, a JÓZSEF ATTILA iránt jóindulattal viseltető, őt támadástól megkímélni akaró TETTAMANTI BÉLA tanárelnök a Boros keserűség című vers megvitatását engedélyezi, de elszavalását nem - PLJM 24.

1922. ősz, Makó

JÓZSEF ATTILA pályájának döntő szakasza: verseiben a korábbi, inkább csak konvencionális téma után megjelenik az érzésből fakadó szerelem GEBE MÁRTA iránt, és a trianoni nemzetgyilkosság elleni korábbi általános tiltakozáson túl, a kismimizett magyar tömegekért érzett keserűség (ez korábról, pl. A szolnoki hídon című versben inkább csak belemagarázás)

PÉTER LÁSZLÓ gazdag adatgyűjteményében több 1921 őszére vonatkozó adat tévesen az 1922-i ősz kronológiájába került - PLJM 17-19., pedig maga a szerző is megjegyzi, a GEBE MÁRTA iránti szerelemről szólva, hogy az talán "már az elmúlt évben, 1921 tavaszán írott szerelmes verseknek" lehetett a tárgya.

1922. IX. Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír a Nyugat szerkesztőségének: Névnapi dícséret, Kukoricaföld és Részeg a síneken című verseinek elbírálását és közlését kéri - JAVL 397. Szöveg: uo. 33.

1922. IX. 20. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír a Magyar Írás (Budapest) című folyóirat szerkesztőségének: könyvek megküldését és beküldött verseinek elbírálását kéri - JAVL 32-33.

1922. IX. 20. után, Makó

JÓZSEF ATTILA megkapja RAITH TIVADAR, a Magyar Írás szerkesztője 1922. IX. 20-án kelt levelét. Néhány könyv megküldéséről és a beküldött versek későbbi elbírálásáról - JAVL 396-397. Szöveg: uo. 32-33.

1922. X. 10. - kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír JÓZSEF JOLÁNNak: köszöni a meghívást, de nincs pénze, hogy Budapestre utazzék; verseket küld - JAVL 397. Szöveg: uo. 33-34.

1922. X. 14. - Szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír Szegedre RÉTI ÖDÖN, a Nyugatban publikáló írónak: hogy ő vajon miért nem kap választ odaküldött verseire; kéri TERESCSÉNYI GYÖRGY író címét; a Szegeden állítólag alakuló íróegyesületbe ő is belépne, ajánlással megküldi Aratás előtt című verse kéziratát - JAVL 397. Szöveg: uo. 34.

1922. XI. 4. előtt, Makó

JÓZSEF ATTILA nevelői állást vállal IRITZ MIKSA likörgyáros-bornagykereskedőnél - JAVL 35.

1922. XI. 4. - szombat, Makó

JÓZSEF ATTILA levelet ír MAKAI ÖDÖNnek: közli, hogy nevelői állást vállalt, verseiért is kap, bár csekély, tiszteletdíjat szegedi lapoktól, ezért köszönettel lemond a további anyagi támogatásról - JAVL 397. Szöveg: uo. 35.

1922. XI. 5. - vasárnap, Makó

Szegeden, KOROKNAY JÓZSEF nyomdatulajdonos-könyvkiadónál KECK JÓZSEF szerkesztésében megjelenik a fiatal szegedi költők művei közt JÓZSEF ATTILA verseit tartalmazó Lírai antológia - FÉI 393.

1922. XI., Makó

Vers: Vers Mártának - JAÖM-I 372. Szöveg: uo. 42.

Megváltozott címe: Őszi alkonyat

1922. XI. 12. előtt, Makó

Vers: Ó, zordon szépség - JAÖM-I 373. Szöveg: uo. 45.

1922. XI. 19. előtt, Makó

Vers: Az én ajándékom - JAÖM-I 373. Szöveg: uo. 48.

1922. XI. végén

Vers: Tanulmányfej - JAÖM-I 375. Szöveg: uo. 68.

Proletárok! - JAÖM 375. Szöveg: uo. 71.

1922. XII. 12. - kedd, Makó

A Stefánia Szövetségnek a közelgő Petőfi-centenárium alkalmából rendezett irodalmi estjén MÓRA FERENC és JUHÁSZ GYULA után JÓZSEF ATTILA is szerepel - PLJM 24-25.

1922. XII. 17. - vasárnap, Szeged

JÓZSEF ATTILA átveszi Szépség koldusa című könyve első példányait - FÉI 324. Egyet-egy dedikál JUHÁSZ GYULÁnak és MÓRA FERENCnek - PLJM 25.

A kötetéről - JAÖM-II 485-486., FÉI 370-392.

1922. XII. 19. - kedd, Makó

JÓZSEF ATTILA dedikálja Szépség koldusa című verseskötetét KESZTNER ZOLTÁnnak - PLJM 25.

1922. XII. 20. - szerda, Makó

JÓZSEF ATTILA a Szépség koldusa két példánya közül egyet GEBE MIHÁLYnak dedikál, de még nem adja át - JAEK 62.

1922. XII. 21. - csütörtök, Makó

JÓZSEF ATTILA dedikálja Szépség koldusa című verseskötetének egy-egy példányát GALAMB ÖDÖNnek és EPERJESSY KÁLMÁNNak - PLJM 25.

1922. XII. 24. - vasárnap, Makó

Karácsonyestén JÓZSEF ATTILA magányosan ódöng az internátus folyosóin; amikor GEBE MIHÁLY behívja az ő karácsonyfájukhoz, ott átadja a Szépség koldusa neki és GEBE MÁRTÁnnak az őneki dedikált példányát. - JAEK 62., PLJM 25.

1922. XII. 31. előtt, Makó

Vers: Pogányos hitvallás magyarul - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 272.

Baál - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 273.

Himnusz az Élethez - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 274.

Az örült hajótörött - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 276.

Hajnali vers kedvesemnek - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 277-278.

Lcánykérő ének - JAÖM-II 462. Szöveg: uo. 279.

Álmomban enyém vagy - JAÖM-I 373. Szöveg: uo. 49.

Ének magamhoz - JAÖM-I 374. Szöveg: uo. 57.

1922. XII. 26. és 31. között, Budapest

JÓZSEF ATTILA Makóról Budapestre látogat - PLJM 25., KJA-III. 2102.

Versék: Vers a szemedről - JAÖM-I 375. Szöveg: uo. 69.

Megváltozott címe: A szemed

Szerelmes kiszólás - JAÖM-I 376. Szöveg: uo. 70.

Rövidítések

FÉI Szabolcsi Miklós: Fialat életek indulója, 1963

JAÉ József Jolán. József Attila élete, 1947

JAEK József Attila emlékkönyv, 1957

1905-1937 (Szántó Judit) József Attila (képeskönyv), 1958

KJA I-II-III Kortársak József Attiláról, 1987

JAÖM-I-II-III-IV József Attila összes művei, 1955-től

JAVL Fehér Erzsébet: József Attila válogatott levelezése, 1976

GÖME Galamb Ödön: Makói évek, 1941

PLJM Péter László: József Attila Makón, Irodalomtörténet, 1957.

palócföld

KÖZLETTI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Chief editor : József Pál

Address of editorial office :

H- 3101 Salgótarján, Pf.:270.

Tel.:(0036) 32-314-386, 32-311-022